

Borst-Eilers

het voor de hand dat de inspecteur erachter probeert te komen hoe het daar precies zit. Als hij die verhalen en de misstanden kan bevestigen, zal het onderzoek zich ook tot andere steden uitstrekken. Het zal zich voornamelijk in de grote steden afspelen. Uiteraard zal ik de Tweede Kamer op de hoogte stellen van de bevindingen van de inspecteur. Met mevrouw Kant zal ik persoonlijk contact opnemen, omdat zij blijkbaar zeer actief is geweest en van gezondheidswerkers in de desbetreffende Haagse wijk het een en ander heeft vernomen.

Gaat het zonder meer om mensen met lage inkomens of – zoals ik zei – gaat het binnen die groep om mensen met een allochtone herkomst? Ook dat komt vanzelf nader boven water, wanneer de inspecteur een indruk krijgt van de klanten van deze tandartsen.

Wat de gemeentelijke collectieve contracten en de koppeling tussen collectieve verzekeringscontracten en het leveren van bijstand betreft, wijs ik erop dat daarover Kamervragen door mevrouw Kant en anderen zijn gesteld. Ik vraag mevrouw Kant en haar collega's om de schriftelijke antwoorden van minister De Vries en mijzelf af te wachten.

Mevrouw Kant vroeg of vier jaar na de maatregel kan worden gegarandeerd dat er geen tweedeling is in de tandzorg. Of dat wel of niet zo is, kan alleen worden vastgesteld door middel van een evaluatie van die maatregel. Alles wordt geëvalueerd, dus ook deze maatregel. Ik kan thans niet uit mijn hoofd zeggen wanneer er weer eens een peiling wordt verricht. Van de ziekenfondsverzekerden heeft 70% een aanvullende verzekering gesloten, ook voor curatieve zorg. Van die overige 30% is van ongeveer 3% bekend dat zij het uit financiële overwegingen hebben gedaan. De anderen vinden het qua kosten-batenafweging niet verstandig. Zij hebben een uitstekend gebit en willen als er iets is, contant betalen. Het kost dan uiteindelijk minder dan het sluiten van een verzekering. Er zou bij 3% van de mensen een probleem kunnen zijn. Ik zal de Kamer schriftelijk informeren van onze bevindingen op dat punt.

□

De heer **Oudkerk** (PvdA): Mevrouw de voorzitter! Afgelopen zomer is er inderdaad uitgebreid gedebatteerd –

soms op het scherp van de snede – over de vraag of het huidige ziekenfondspakket intact moest worden gelaten of dat sommige onderdelen naar het derde compartiment zouden moeten verschuiven. Door de verschillende coalitiepartners wordt hierover nog steeds verschillend gedacht. Er is zelfs zo scherp over gedebatteerd, dat het huidige ziekenfondspakket in zijn geheel intact is gebleven. Dat is winst. Ik zie de voormalige deelonderhandelaar knikken.

Moeten mensen boven de 65 jaar opnieuw toegang krijgen tot het pakket? Daarover is ook gesproken. In het kader van het afwegen van prioriteiten heeft dat van de fractie van de PvdA, gezien de grote problemen in de zorgsector en ook zorginhoudelijk, niet de hoogste prioriteit gehad.

Vragen van het lid Rabbæ aan de minister voor het Grote Steden- en Integratiebeleid, over **het optreden van fundamentalisten ten aanzien van de imam van de moskee te Zwolle**.

□

De heer **Rabbæ** (GroenLinks): Voorzitter! Uit wat staat in de Volkskrant van 16 oktober en ik meen 8 november jl. kun je niets anders afleiden dan dat er sprake is van een gevaarlijke machtsstrijd rond een aantal Surinaamse moskees in Nederland. In deze machtsstrijd zijn twee partijen verwikkeld. Aan de ene kant staat de voorzitter van de Wereld Islamitische Missie de heer Ahmad Noorin Sedikki die graag zou willen, desnoods met de nodige drang heb ik begrepen, dat de Surinaamse moskees aan zijn gezag worden onderworpen. Aan de andere kant staat een aantal besturen van moskees, waaronder de moskee van Zwolle, die zich onafhankelijk ontwikkelen in de Nederlandse samenleving en geen problemen hebben met de andere geloofsgenoten. Dit conflict resulteerde inmiddels in escalatie van de verhoudingen tussen deze actoren. Als wij niet oppassen, hebben wij straks te maken met gewelddadigheden die absoluut niet nodig en niet gewenst zijn. Inmiddels is, naar ik begrepen heb, de imam van de moskee in Zwolle tot ongelovige verklaard en heeft hij een dreigbrief gekregen,

waarin zou staan dat zijn gezicht met geweld onherkenbaar zal worden gemaakt. Dat zijn woorden die er niet om liegen en reden voor mij om aan de bel te trekken. Deze zaak betreft niet slechts een lokaal aspect. Vanwege de spanningen binnen de Surinaamse gemeenschap en de uitstraling in negatieve zin over de islam in het algemeen en de multiculturele samenleving in het bijzonder zijn deze ontwikkelingen allerminst gewenst voor het vergroten van het draagvlak voor juist de islam en de multiculturele samenleving. Vandaar dat ik aan de minister voor het grotesteden- en integratiebeleid een paar vragen wil stellen.

Is de minister op de hoogte van deze ontwikkelingen en wil hij de juistheid ervan bevestigen dan wel ontkennen? Is hij bereid in deze kwestie een beleid te ontwikkelen? Denkt hij aan maatregelen om deze ontwikkelingen het liefst in de kiem te smoren? Wij hebben geen enkele behoefte aan conflicten van deze aard in de samenleving en zeker met betrekking tot etnische minderheden.

□

Minister **Van Boxtel**: Voorzitter! Ik dank de heer Rabbæ voor zijn vragen. Zijn eerste vraag was of ik op de hoogte ben van deze zaak. Het antwoord is volmondig "ja". En dat niet alleen vanwege de interesse vanuit de nieuwe portefeuille, maar überhaupt als krantenlezer.

Ook op de vraag of het juist is wat erover in de krant staat, kan ik volmondig "ja" antwoorden. Ik heb bij de politie in Zwolle de huidige stand van zaken laten natrekken. Het verhaal in de krant klopt dat een dreigbrief naar de heer Goelab is gestuurd. Het probleem is dat hij nog steeds geen aangifte heeft gedaan. Dit betekent dat er voor de officier van justitie op dit moment geen aanleiding is actie te ondernemen anders dan het nakomen van werkafspraken die tussen partijen zijn gemaakt om de zaak nauwlettend in de gaten te houden.

Uiteraard heb ik tussen de regels door gelezen welke strijd zich achter de schermen afspeelt, maar, zeg ik in antwoord op de tweede en derde vraag, het is in Nederland een goede traditie dat er sprake is van een scheiding tussen kerk en staat. Op grond daarvan mengen wij ons niet in zeg maar een schoolstrijd in de

Van Boxtel

islamitische wereld. Ik begrijp best dat dit her en der spanningen kan opleveren, maar als overheid zijn wij niet gehouden om te interveniëren en zouden wij ook niet moeten willen interveniëren in een godsdienststrijd die aan de orde is. Wij hebben in het verleden ook niet geïntervenieerd als iemand door de katholieke kerk geëxcommuniceerd werd. Dat is een bevoegdheid van de kerk en niet van de overheid. Uiteraard volg ik ook in het belang van een goed integratiebeleid wel nauwlettend wat er zich precies afspeelt. Wij hebben de Kamer ook een nota over het imabeleid voorgelegd; die moet nog besproken worden. Deze kwestie heeft diverse aspecten en er zijn allerlei contacten met de verschillende godsdienstige stromingen om gewoon voeling te houden met wat er precies gaande is. Maar, kort en goed, maatregelen laat ik echt achterwege.

□

De heer **Rabbae** (GroenLinks): Voorzitter! Ik onderschrijf volledig dat wij van de vrijheid van godsdienst af moeten blijven. Ik vraag de minister ook niet te interveniëren in "interreligieuze debatten" in de betrokken gemeenschap zelf. Het lijkt mij dat het wel op de weg van de minister of van de overheid ligt om een negatieve uitstraling van eventuele gewelddadigheden op de multiculturele samenleving en op deze gemeenschap te voorkomen, zeker als er, zoals nu helaas het geval is, geen aangifte is gedaan. Wij weten dat men ook bang kan zijn om aangifte te doen, maar de politie kan de zaak natuurlijk ook niet forceren.

Kortom, ik vraag de minister niet om te treden in de interreligieuze aspecten, maar wel of hij met het oog op het draagvlak voor de multiculturele samenleving maatregelen wil nemen in de zin van het inzetten van zijn eigen mensen tegenover de verschillende actoren, in de hoop dat zo escalatie voorkomen kan worden.

□

Minister **Van Boxtel**: Voorzitter! Ik ben blij dat de heer Rabbae onderschrijft dat wij in deze zaak moeten uitgaan van de scheiding van kerk en staat. Het is dus inderdaad niet mijn plan om interreligieus te interveniëren. Bij

eventuele gewelddadigheden zal er uiteraard adequaat worden opgetreden. In Zwolle, maar misschien ook in andere gemeenten, is men op de hoogte van deze spanningen, dus men is er alert op. Ik ben er ook van overtuigd dat politie en justitie adequaat zullen reageren als daar reden toe is. Daar is nu nog geen sprake van.

In het licht van mijn verantwoordelijkheid voor het integratiebeleid neem ik met enige zorg waar dat er spanningen in deze gemeenschap ontstaan op een punt waarmee ik geen directe betrokkenheid heb. Ik wil de zaak ook niet groter maken dan ze is. Er is vrijheid van geloofsovertuiging in dit land en ik vind dat dit incident ook totaal geen afbreuk mag doen aan de opvatting dat iedere gemeenschap hier naar eigen recht haar geloof moet kunnen belijden. Als er nu, wat oneerbiedig gezegd, stammenstrijden aan de gang zijn zoals die ook wel in andere kerkgemeenschappen voorkomen, dan zij dat zo. Zodra de grens van het betamelijke wordt overschreden en er ook aangiftes worden gedaan die tot optreden nopen, ben ik ervan overtuigd dat de Nederlandse overheid haar verantwoordelijkheid zal nemen, politieel en justitieel.

□

De heer **Verhagen** (CDA): Voorzitter! Ik ben het volledig eens met de minister dat er vrijheid van geloofsovertuiging moet zijn. Dat is een groot goed in Nederland en dat moeten wij vooral zo houden. Ik vind wel dat hij tamelijk luchthartig heen stapt over de mogelijkheid van een escalatie van geweld, met name door de oproepen van Norani om geweld te gebruiken tegen de imam in Zwolle. Dan ontstaat er een ontwikkeling waarbij oproepen tot geweld in de Nederlandse samenleving geïncorporeerd worden. Ik vind dat de minister daarbij juist gelet op zijn taak van integratie van het minderhedenbeleid, een verantwoordelijkheid heeft, los van de vraag of de persoon in kwestie aangifte heeft gedaan. Ik vind dat hij daartoe meer stappen moet zetten.

Het tweede punt dat aan de orde is betreft de heer Norani die schijnt te pendelen tussen Londen, Pakistan en Nederland. Hij vormt naar mijn mening wel degelijk een gevaar voor de openbare orde, gelet op zijn uitspraken. Ziet het kabinet mogelijk

heden om de heer Norani in ieder geval de toegang tot Nederland te ontzeggen, gelet op het feit dat hij een gevaar voor de openbare orde met zich meebrengt? Ik wil de minister dan ook oproepen tot het wel degelijk nemen van maatregelen in plaats van af te wachten.

□

Minister **Van Boxtel**: Voorzitter! De heer Verhagen onderschrijft mijn hoofdlijn dat wij dit vraagstuk in eerste aanleg moeten blijven benaderen vanuit de scheiding tussen kerk en staat. Zijn woordgebruik "luchthartig eroverheen stappen" vind ik beside the point, want dat heb ik niet gedaan. Ik heb gezegd dat ik mij wel degelijk zorgen maak over een mogelijke ontwikkeling. Kort en goed, wij praten hier over een uitleiding van één en niet dé islamitisch wereldleider, waarvan ik natuurlijk met zorg kennisneem omdat er een oproep tot geweld van uitgaat. En dat is iets wat wij niet kennen en ook niet zullen en willen tolereren in ons land. Dat is volstrekt helder. De facto hebben wij hier te maken met een dreigement, een brief, op grond waarvan nog geen aangifte is gedaan. Wij moeten toch ook onze eigen normen en waarden in acht nemen bij onze beslissing hoe bestuur en justitie daarop kunnen en willen reageren. Dat neemt niet weg dat ik het zorgelijk vind en dat ik hoop dat het niet tot escalaties komt. Ik weet dat men in Zwolle op het vinkentouw zit aangaande de potentiële ontwikkelingen die kunnen volgen naar aanleiding van dit incident. De bal ligt echter in eerste instantie bij degene die zich bedreigd voelt en die dit tot een zaak zou moeten maken.

Mijn reactie op de vraag wat wij moeten doen ten aanzien van de heer Norani die pendelt, is dat wij op dit moment nog geen grond hebben om op te treden en hem de toegang tot Nederland te weigeren. De Kamer kan dit, naar aanleiding van dit ene incident, niet van mij verwachten. Als daartoe aanleiding is, ben ik bereid om in een intern overleg in het kabinet met de collega's dit te bekijken en de Kamer daarover schriftelijk te informeren.

□

De heer **Rijpstra** (VVD): Mevrouw de voorzitter! Ook de fractie van de VVD

Rijpstra

deelt de zorgen van collega Rabbæ van GroenLinks en het antwoord van de minister daarop is voor ons niet geheel bevredigend. Ik trek het iets breder en ik ga ervan uit dat het kabinet beleid ontwikkelt om het fundamentalisme in Nederland te bestrijden. Mag ik er ook van uitgaan dat de minister in contact treedt met landelijke organisaties van minderheden, met moskeeverenigingen, om te bezien hoe dat fundamentalisme bestreden kan worden? Is de minister bereid de Kamer daarover te informeren?

Minister **Van Boxtel**: Voorzitter! Op dit punt kan ik de heer Rijpstra geruststellen. Er komt binnenkort een nieuwe integratienota naar de Kamer waarin ook aan dit onderwerp aandacht wordt besteed. Ik deel ook zijn zorgen en er is dus absoluut geen sprake van berusting en achteroverleunen, maar van kritisch volgen. Uiteraard zijn er gesprekken met alle minderheidsorganisaties in Nederland. Alleen op de eerste vraag van de heer Rabbæ of ik bereid ben om nu te interveniëren, heb ik ontkennend geantwoord. Maar ik heb uiteraard de vinger aan de pols als het gaat om ongewenste, extreme ontwikkelingen in ons land. Dat verdraagt zich immers niet met onze cultuur en met de waarde die wij hechten aan religie, ook in relatie tot het goed geordend functioneren van onze samenleving. De heer Rijpstra mag er dan ook volop van uitgaan dat die contacten er zijn en dat die gesprekken gevoerd worden.

Regeling van werkzaamheden

De **voorzitter**: Aangezien zich een spreker gemeld heeft voor wetsvoorstel 25454 (Militair tuchtrecht), stel ik voor, dit voor heden van de stemmingslijst af te voeren. Het betreft punt 8 van de agenda.

Met betrekking tot wetsvoorstel 25837 (aanvulling Algemene wet bestuursrecht) en de daarbij voorgestelde motie is gevraagd om heropening van de beraadslaging. Ik stel daarom voor, ook de punten 9 en 10 van de agenda af te voeren. Over het tijdstip van de heropening zal ik nog een voorstel doen.

Overeenkomstig de voorstellen van de voorzitter wordt besloten.

De **voorzitter**: Het woord is aan de heer Rosenmüller.

De heer **Rosenmüller** (GroenLinks): Mevrouw de voorzitter! Het tweede Paarse kabinet bestaat vandaag 100 dagen, en dat moet voor een aantal van ons misschien zelfs een opluchting zijn. Buiten de Kamer heeft dit feit aanleiding gegeven tot de nodige discussies, analyses en beschouwingen in het publieke debat. Zoals u weet, heb ik de collega-fractievoorzitters en ook u, mevrouw de voorzitter, de vorige week een brief geschreven met het voorstel om over de beoordeling van 100 dagen tweede Paarse kabinet een debat te voeren met de minister-president. Dat debat vindt, zoals ik zei, voor een deel buiten deze Kamer plaats, en het zou goed zijn als het ook in de Kamer plaatsvindt.

Ik heb daarop gevraagd en ongevraagd een aantal reacties gekregen. Ik dank in het bijzonder de fractie van de VVD, die de moeite heeft genomen om uitgebreid schriftelijk te reageren. Voor ons lag het hoogtepunt van die reactie besloten in de slotalinea. Vanuit het positieve mensbeeld dat ik bij de heer Dijkstal herken, hebben wij die slotpassage daadwerkelijk als een compliment opgevat. Ik zie uit zijn non-verbale reactie dat ik dat ook mag doen!

Voorzitter! Het zou te ver gaan om uit al die reacties de conclusie te trekken dat er een geweldig enthousiasme was om dat voorstel op dit moment te ondersteunen. Desalniettemin vindt mijn fractie het voorstel toch te goed om het zomaar te laten passeren. Om die reden heb ik ook bij de regeling van werkzaamheden het woord gevraagd, want ik zou voor zo'n debat een tweeledige invalshoek willen kiezen. Enerzijds lijkt het mij goed om met de minister-president te spreken over wat in de Troonrede stond en wat in de Miljoenennota staat, namelijk de betrouwbare, voorspelbare overheid en de vraag of daaraan geen afbreuk is gedaan door een aantal kabinetsbesluiten in die 100 dagen Paars II. Anderzijds ligt voor mij de vraag voor hoe wij moeten aankijken tegen de verhouding dualisme – een belangrijk kenmerk van het begin van het eerste Paarse kabinet –

versus Torentjesoverleg, waarmee blijkbaar grote ongelukken kunnen ontstaan en dreigen te ontstaan.

Mevrouw de voorzitter! Die twee invalshoeken zouden onderwerp van debat kunnen zijn. Een zorgvuldig debat vraagt natuurlijk ook om een voorbereiding. Ik zou dan ook de minister-president willen vragen om op die twee punten een brief naar de Kamer te sturen, zodat wij een zorgvuldig voorbereid debat kunnen voeren indien zo'n debat gewenst wordt.

De heer **Melkert** (PvdA): Voorzitter! Ik dank de heer Rosenmüller dat hij ons de gelegenheid geeft om er ook nog iets over te zeggen. Wij hebben niet zo'n efficiënte postverwerking als de VVD-fractie; vandaar dat wij een weekje later komen.

Ik vind het een beetje geforceerd om thema's aan te reiken als de relatie met het Torentjesoverleg en de betrouwbare overheid – daar is altijd wat over te zeggen en altijd wat van te vinden – en die als aanknopingspunt te nemen voor wat op zichzelf wel belangrijk is, namelijk dat niet per se alleen bij de algemene beschouwingen met de regering of met de minister-president van gedachten wordt gewisseld. Ik vind het idee om dat een keer te doen wel goed, maar het moment vind ik vreemd. Wij hebben vele debatten gevoerd over thema's die de heer Rosenmüller zeer bewogen hebben – trouwens ons ook – en als ik mij niet vergis, gaan die debatten nog door. Vanmiddag wordt het debat over de asielzoekers gevoerd. Dat zal allemaal nog verdergaan, zeker ook in de begrotingsbehandelingen. Is het dan niet raar om 50 dagen na de algemene beschouwingen eens even een debat te voeren over twee tamelijk geforceerde punten om daarna weer verder te gaan met de begrotingsbehandelingen? Er moeten betere momenten denkbaar zijn voor dit op zichzelf goede idee.

De heer **De Graaf** (D66): Voorzitter! De motivering van collega Rosenmüller noch de thema's spreken mij ongelooflijk aan, maar het staat elke fractie vrij om haar eigen thema's te kiezen. De heer Rosenmüller weet van mij dat ik er voorstander van ben om vaker op hoofdlijnen een debat met de minister-president te voeren. Ik heb dan ook geen enkel bezwaar tegen een dergelijk debat,